

2005 BÜTÇESİ NE GETİRİYOR?

Erşat AKYAZILI/EİE İşyeri Temsilcisi

Kamuda çalışan mühendisler, diğer kamu çalışanları, ya da geleneksel adıyla "memurlar" maaş katsayı ve göstergeleri üzerine müthiş kafa yorar, bu konuda basında çıkacak haberleri dikkatle takip ederler. Oysa gerek memurlar için, gerek diğer toplumsal kesimler için son derece önemli bir konu kamu bütçesidir.

Kamu bütçesi, yalnızca maaşların, harcamaların, yatırımların rakamlarının yazıldığı basit teknik bir belge değildir. O, toplumun bütünü için; ülkenin ekonomik tercihlerini, kalkınma yöntem ve büyüklüğünü, gelinlerinin hangi toplumsal kesim tarafından nasıl paylaşılacağını belirleyen son derece siyasi bir belgedir. Bu nedenle ulusal gelirden yeterince pay almayan, ya da ekonomik tercihleri onaylamayan tüm toplumsal kesimler, o yılki ekonomik planın genel çerçevesini ve sınırlarını belirleyen bu belgeye ve hazırlanış sürecine duyarlı olmalı ve örgütsel bir biçimde tavrı almalıdırlar.

"Kamu Bütçesi" bir yasa belgesi olarak kabul edilmektedir. Genel bütçe ve katma bütçe olarak iki bölümün birleştirilmesiyle konsolide (birleştirilmiş) bütçe oluşturulur. Bakanlar Kurulu, konsolide bütçe tasarısını, yıl başından 75 gün önce TBMM'ne sunar. Tasarı Bütçe Komisyonu'nda incelenir. Komisyon'un 55 gün içerisinde hazırlayacağı metin TBMM'ye yıl başına kadar gelecek yılın bütçesi olarak karara bağlanır.

Genel Bütçe ve Katma Bütçenin birleştirilmesiyle Konsolide Bütçe oluşur.

Giderlerini özel gelirleriyle karşılayan ve genel bütçe dışında yönetilen kuruluşlara Katma Bütçeli Kuruluşlar denir. Gelir fazlası Hazineye devir olur, ancak gelirler kuruluşun giderlerini karşılayamazca aradaki fark "hazine yardımı" ile kapatılır. Bu yüzden bu bütçe sistemine "Katma Bütçe" denmektedir

Halen hazırlık sürecinde olan ve Yeni TL ile hazırlanan 2005 Yılı Devlet Bütçesi, daha önceki yıllarda bütçe dışında yönetilen özel gelir ve giderleri de kapsayan ilk bütçedir. Bu uygulama IMF zorlamasıyla gündeme gelmiştir. Maliye bakanının bütçe konuşmasında belirttiği gibi "Böylece, hem bütçenin kapsamı genişleyecek hem de bütçe disiplininin kuvvetlendirilmesi" yoluyla IMF nin istediği faiz

dışı fazla sağlanabilecektir.

2005 Bütçe Tasarısındaki büyüklükler milyar YTL olarak şöyledir;

Bütçe giderleri	155.5
Bütçe gelirleri	126.3
Bütçe açığı	29.1
Faiz dışı fazla	27.3
IMF tanımlı faiz dışı fazla	24.0

Bu durumda, 2004 yıl sonu gerçekleşme tahminlerine göre; bütçe giderleri yüzde 9, bütçe gelirleri yüzde 16.3 artmakta; bütçe açığı ise yüzde 14.3 oranında azalma göstermektedir.

Gayri Safi Milli Hasılaya oranlarına bakıldığında, 2005 yılında 2004 yıl sonu gerçekleşme tahminlerine göre; bütçe giderlerinin oranı yüzde 33.6'dan yüzde 32.3'e, bütçe açığının oranı ise yüzde 8'den yüzde 6.1'e düşmektedir. Bütçe gelirlerinin oranı yüzde 25.6'dan yüzde 26.3'e yükselmektedir.

Türkiye'nin ilk CE Belgeli Patlayıcı Madde Üreticisi

ORICA-NITRO
PATLAYICI MAD. SAN. ve TİC. A.Ş.

Genel Müdürlük
Hülya Sokak No.45, 06700
Gaziosmanpaşa / ANKARA
Tel : 0.312 - 446 16 00 PBX
Faks : 0.312 - 446 15 55

Fabrika
Lalahan - Odabaşı Köyü Ekincik
Mevkii 06780 Elmadag/ANKARA
Tel : 0.312 - 865 19 63 PBX
Faks : 0.312 - 865 19 68

2005 Bütçe Tasarısı'nda yer alan harcamalar ise milyar YTL olarak şöyledir;

Personel giderleri için	32.4
Sosyal güvenlik kurumlarına (Devlet primleri için)	4.6
Mal ve hizmet alımları için	14.4
Faiz giderleri için	56.4
Cari transferler için	32.5
Sermaye giderleri için	10.1
Sermaye transferleri için	1.1
Borç verme için	2.8
Yedek ödenekler için	1.1

2005 Bütçesine İlişkin Bazı Yorumlar

1980 Yılından itibaren sürdürülen "serbest piyasa ekonomisi"nin gereği kamunun ülke ekonomisi içerisindeki payının küçültülmesi politikası devam etmektedir. Bu anlamda 2005 Bütçe Tasarısında, konsolide bütçe giderlerinin gayri safi milli hasılaya oranı yüzde 32.3 seviyesine çekilmiştir. Bu oranlar 2003 yılı için 39,5 ve 2004 yılı için 35,7 olarak öngörülmüştü.

Giderlerin azaltılması, esas olarak kamu hizmetlerine ve toplumsal gereksinimlere daha az kaynak ayrılması anlamına gelmektedir.

Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Aziz KONUKMAN'a göre, 2004 Yılı Konsolide bütçe gerçekleşme tahminine göre 2005 Yılı bütçesinin % 9 artması öngörülmüştür. Gerçekte, 2004 yılı fiyatlarıyla ancak % 0,9 fazladır. Yani, 2005 yılında bütçe reel olarak geçen yılki düzeyinde kalmaktadır. Ekonominin reel olarak yüzde 5 büyümesi öngörülürken, bütçenin reel olarak aynı düzeyde kalması, devletin halkına daha az hizmet vermesi, daha az yatırım yapması, çalışanlarına daha az maaş vermesi demektir.

Bütçede bir başka önemli konu vergiler konusudur. Maliye Bakanı bütçeyi sunduğu konuşmasında "Kurum kazançları üzerindeki vergi yükü önemli ölçüde düşürülmüştür" demektedir. Gerçekten de, sermaye kesiminden alınan kurumlar vergisi için öngörülen pay 2004 için % 9.4 iken, 2005 için sadece % 7.5'dir. Yani, sermayeden zaten son derece düşük olarak alınan vergi daha da azaltılmaktadır. Bu durumda, sermayeden vergi alınmamakta, tam tersine teşvik sistemiyle önemli bir kaynak aktarılmaktadır. Bunun bedeli ise halkın sırtına yüklenmektedir.

Buna ek olarak, 2005 Bütçesinde, devlet tahvili ve hazine bonusu faiz gelirlerinden vergi almama poli-

tikası sürdürülmektedir. Bir asgari ücretli yılda 700 milyon TL vergi verirken, tahvil ve bonolardan yılda 345 milyar TL faiz geliri elde edenlerden vergi alınmaması, halkın sırtına yüklenen ayrı bir yüküdür.

Öngörülen 21.2 katrilyon TL'lik gelir vergisinin % 90.6'sını, vergilerini erteleme, taksitlendirme yada af bekleme şansı olmayan çalışanlar ödüyor.

Ayrıca, 2005 Yılı bütçesi'nde öngörülen toplam vergi geliri 118.9 katrilyon TL'nin % 73.6'sı en adaletsiz vergi biçimi olarak bilinen dolaylı vergilerden kaynaklanmaktadır. Dolaylı vergilerin bu ölçüde yüksek olması, yoksullaşmanın artmasına ve gelir dağılımının daha da bozulmasına neden olmaktadır.

Kısaca rakamlardan da anlaşılacağı üzere 2005 Bütçe Tasarısı, kendinden öncekiler gibi, sermaye kesimlerini korumak ve desteklemek, IMF kısıcında dış borçları ödemek için kamu hizmetleri ve toplumsal gereksinimlere daha az kaynak ayıran, gerekli kaynağı halkın sırtından çıkartan bir özellik taşımaktadır.

Bu bütçe mantığı bir zamanların vergi reklamını çağırıyor; "Ödediğiniz her kuruş vergi size, kriz, işsizlik, düşük ücret, paralı sağlık ve eğitim hizmeti, özel sosyal sigorta, kap-kaç, fuhuş, rüşvet vb. olarak geri dönecektir." •

